

Handleiding maandelijkse wad- en watervogeltellingen langs de Friese Waddenkust

We tellen maandelijks, maar waarom eigenlijk in juni, juli en augustus?

De tweede week van juni is mogelijk de enige week in het hele jaar dat de vogeltrek minimaal is. De aantallen zijn dan erg laag. In de eerste week van juni hebben we nog de laatste rotganzen, bonte strandlopers, rosse grutto's en kleine strandlopers die nog naar het noorden moeten. En vanaf de derde week van juni zijn de eerste zwarte ruiters al weer aanwezig op weg naar Afrika! Juli en augustus zijn bijzonder drukke doortrekmaanden in de Waddenzee, zeker als de trekvogels vanwege een slecht broedseizoen al weer vroeg aanwezig zijn.

De Friese kust is in zijn geheel onderdeel van de **steekproeftellingen** in de Waddenzee. Die steekproeftellingen worden maandelijks gehouden. In Nederland is SOVON verantwoordelijk voor de organisatie er om heen. Wij zorgen als Wadvogelwerkgroep voor de coördinatie op de Friese Waddenkust.

Verschillende tellers blijken juist graag de regelmaat van maandelijks tellen te willen: op die manier leren ze de seizoenstrek van hun gebied kennen. Anderen willen juist in het zomerseizoen gevrijwaard zijn van de maandelijkse tellingen vanwege andere verplichtingen en activiteiten. Het is dus steeds wat uitzoeken of ieder telgebied de hele zomer door bemenst kan worden. Blijf vooral dicht bij wat je zelf prettig vindt: de rest moeten we maar zien te regelen. Tellen moet vooral leuk zijn.

We tellen 'alle soorten'.

Bij het invoeren in Avimap moet je altijd aangeven wat je telt. Wij tellen bij de maandelijkse wad- en watervogeltellingen op de Friese Waddenkust altijd '**Alle vogelsoorten**' (incl. niet-watervogels)' ook al staat het in Avimap standaard op 'Watervogels en wetlandsoorten'. vooral de groepen en de leuke Het betekent niet, dat we elke sloot moeten aflopen voor elke opvliegende graspieper. Zo hoeven we ook niet kriskras door de kwelder te gaan om exact alle watersnippen te tellen. De wad- en watervogels zijn prioriteit nummer één, maar alle waargenomen soorten worden

Getelde selectie: [wijzig >](#)

- Alle vogelsoorten (incl. niet-watervogels)

Selectie aanpassen

Alle vogelsoorten (incl. niet-watervogels)

- Watervogels en wetlandsoorten
- Watervogels
- U Ganzen en zwanen
- Le Alleen specifieke soort(en)
- Ve **Alle vogelsoorten (incl. niet-watervogels)**
- Watervogels, wetlandsoorten & roofvogels
- Ganzen, zwanen & roofvogels
- Ganzen, zwanen, goudplevier, kievit & wulp
- Ganzen, zwanen & alle steltlopers
- Te Ganzen, zwanen, goudplevier, kievit, wulp & roofvogels
- Ganzen, zwanen, alle steltlopers & roofvogels

genoteerd. Dus ook de graspiepers en de witte kwikken. En ja, het is super-interessant om de noordse (gele) kwikstaarten in de groepen gele kwikstaarten op doortrek er uit te halen.

Tellen we broedvogels?

Vroeger telden we in principe geen broedvogels zoals kluut en scholekster. Maar in de praktijk blijken we het toch te doen! De resultaten laten zien, dat de broedvogelinventarisaties en de aantallen uit de wad- en watervogeltellingen van deze soorten sterk correleren: we telden toch de broedvogels. Daarom is de handelwijze nu: we tellen alle vogels ook de broedvogels. En met tellen bedoelen we schatten!

Tellen we over- of langsvliegende vogels ook mee?

Nee, we tellen geen langsvliegende of overvliegende vogels. We richten ons op vogels aan de grond in het telgebied. Maar als ze er al wel zitten en op de vleugels gaan? Of als ze vanuit een ander telgebied opvliegen en bij jou landen? Dan hangt het er van af, of je een buurteller hebt. Is die er niet, dan moet je de aan de grond zittende vogels meetellen. Is de buurteller er wel en de verjaagde groepen gaan bij die buur zitten, dan is overleg nodig: bij wie worden ze meegeteld? Hoe groter de groep, hoe belangrijker overleg. Graag dan wel in overleg gaan met die persoon voordat de resultaten in Avimap worden gezet.

Liefst geconcentreerd tellen op zaterdag

Als we er allemaal tegelijk zijn, hebben we de minste kans op dubbeltellen of op het missen van vogelgroepen. We hebben voorbeelden bij rotganzen, dat gelijktijdig tellen echt veel beter is dan op verschillende dagen (tot op populatieniveau). Dus daarom liefst op de zaterdag. Als het echt niet anders kan, dan moet het maar op vrijdag of zondag. Maar liever niet dus. En als het echt helemaal niet anders kan, dan kan donderdag of maandag ook. Maar zeker op het centrale deel van de kust tussen Zwarte Haan en het Schoor is grote spreiding in teldagen vragen om moeilijkheden met interpretatie. Als er veel spreiding in teldagen is of gaat ontstaan, dan dwingt ons dat het te tellen gebied per teller (meer telgebieden in 1 hoogwatertijd) steeds groter te maken. Dit om het missen van groepen of dubbeltellingen te voorkomen. En dat staat op gespannen voet met de huidige trend van steeds kleinere telstukken.

Zelfregulerende groepen per deelgebied?

Zelfregulerende groepen zijn prima mogelijk in delen van het gebied. Op het westelijke deel van het Noarderleech is het er ook al. Op het oostelijke deel van de Bildtpollen lijkt het te gaan ontstaan. De groep staat garant voor de telling, maar iedere teller heeft nog wat ruimte voor eigen afwegingen. Ieder groepslid binnen zo'n deelgebied weet de andere groepsleden dan makkelijk te vinden voor afspraken. Ook is invallen dan makkelijk te regelen. Dus kom maar met voorstellen naar Meinte Engelmoer als je een groepje hebt en het op een deelgebied wilt uitvoeren.

Ik stel dan -net zoals nu- het rooster voor een jaar op, zoals ook nu het geval is. Als we per groep sowieso een invaller weten te benoemen, krijgen we allemaal wat flexibiliteit er bij. Zeker voor afzeggingen enkele dagen vlak voor een telling is moeilijk inval te vinden. Dus hoe eerder je dit dan regelt met je andere groepsleden binnen een deelgebied, hoe makkelijker het gaat.

Die binnendijkse telgebieden – toch de moeite waard!

Ook al zit er vaak weinig, toch is het belangrijk die stukken goed in de gaten te houden. Het gaat er - opnieuw weer- om de groepen en niet om elke holenduif of wilde eend. Maar ze kunnen verrassen. De makkelijke verrassingen zijn de grote groepen kok- en stormmeeuwen op kale akkers in augustus. Maar ook kunnen het groepen spreeuwen zijn of aantallen van 80 holenduiven in een telgebied. Ook is het soms goed naspeuren van akkers op groepen goudplevieren, verstopt tussen de aardappelrijen. Of de grote aantallen bontbekplevieren, bontjes en zilverplevieren in de binnendijkse telgebieden waar geen kwelder of zomerpolder voor ligt. Vanaf de dijk zijn ze met goed speuren vaak wel te vinden. En wat te denken van die enkele doortrekkende morinelplevieren in mei? Mooi om ze gezien en genoteerd te hebben! En in de winter soms groepen veldleeuweriken of fraters. Zet er nog even goed op in, als je van of naar je buitendijkse telgebied gaat of komt.

Kan de grens van dat telgebied ook anders (zodat het precies past bij mijn looproute)?

Nou, dat heeft nogal wat voeten in aarde. Het betekent namelijk dat het bestaande telgebied voor SOVON en het Centraal Bureau voor de Statistiek stopt en niet meer kan meedoen met trendbepaling. De nieuwe telgebieden beginnen dan bij nul en moeten historie gaan opbouwen. Dus dan is de trend in de eerst jaren nog behoorlijk onzeker. In het algemeen geldt: hoe langer de tijdreeks, hoe conservatiever de coördinator wordt. Je zult steeds harder moeten overtuigen om verandering van gebiedsgrenzen te bewerkstelligen. En dan nog: kleine grensveranderingen hebben nauwelijks invloed op de grote aantallen. Als het je al lukt de coördinator te overtuigen van de dringende noodzaak, zijn we nog maar op 10% van het traject. Die coördinator moet dan SOVON zien te overtuigen dat het echt moet. En SOVON moet de nieuwe grenzen in Avimap gaan aanbieden aan de tellers. Nou dat is een hoop gedoe! Er moet dan akkoord op de grenslijnen komen en de telgebiedcodes moeten langer worden. En daarna zit je altijd met een breuk.

Er is wel een -min of meer theoretische- oplossing: iedereen gaat elke groep op tablet of telefoon intekenen en we maken er één groot telgebied van tussen Harlingen en Lauwersoog. Dan kunnen we achteraf elke telgebiedindeling er op toepassen, die we zelf willen. Maar willen we dit ook in de praktijk? Gaat iedereen op tablet of Smartphone intekenen?

Groepen intekenen op tablet of in het opschrijfboekje?

Het is de moeite waard om de locaties van de groepen per soort te weten door ze in te tekenen op kaart, tablet of mobieltje. Het blijkt nogal persoonlijk of mensen dit willen en/of kunnen. Het is o.a. afhankelijk van het feit of je mobieltje of tablet hebt, of die goed genoeg zijn en of je die er voor wilt gebruiken. Voor iemand die de telling vanuit een auto doet is het anders dan voor iemand die in de regen in het slik staat te balanceren. Dit is dus een individuele keuze met voor- en nadelen per keuze. Het vraagt dus eigen afwegingen. Het belangrijkste is dat het soortenpalet en de aantallen per soort in een telgebied zo goed mogelijk zijn. In de basis gaat het om 3 mogelijkheden: (1) aantallen per telgebied in het opschrijfboekje, (2) groepen intekenen in Avimap op telefoon of tablet en (3) groepen intekenen op kaart (klembord).

Verstoringen invoeren

SOVON vraagt ook verstoringen in te voeren. Dit heeft veel waarde vanwege alle nieuwe komende activiteiten langs de hele kust. Iedere teller doet dit dan ook standaard. Hieronder is aangegeven waar je moet starten bij Avimap: bij 'Verstoring invoeren?' altijd ja aanvinken. Als je daarna geen

verstoringen vermeldt, betekent dat dat er geen verstoringen zijn geweest, maar dat je er wel op gelet hebt.

Invoer telling - WG26531, Noorderleeg west buitendijks noordwest

Gebied WG26531, Noorderleeg west buitendijks noordwest Contactpersoon Meinte Engelmoer Waarnemer Meinte Engelmoer Staat de waarnemer er niet bij?	Medetellers Selecteer medetellers	Getelde selectie: wijzig + • Alle vogelsoorten (ind. niet-watervogels) U telt daarnaast geen extra soorten wijzig + Lees meer over het belang van nultellingen ⓘ Verstoring invoeren? ⓘ ☐ Nee, wil ik niet invoeren ☐ Ja, wil ik invoeren
Datum en tijd Dag februari 2021 Begintijd uur:mm Eindtijd uur:mm	Volledigheid van de telling ⓘ ☐ Volledig ☐ Onvolledig ☐ Niet geteld ☐ Volledig geteld: geen vogels aanwezig (binnen getelde selectie)	Telomstandigheden ☐ Gunstig ☐ Vrij gunstig ☐ Ongunstig
Vervoer ☐ Te voet ☐ Fiets ☐ Auto ☐ Boot ☐ Vliegtuig	Waterstand ☐ Laag ☐ Normaal ☐ Hoog	Sneeuwbedekking ☐ Geen ☐ Plaatselijk ☐ Overal
IJs ☐ Geen ☐ Plaatselijk ☐ Overal	Opmerkingen 	

Opslaan Annuleren

Er zijn in Avimap al verschillende soorten verstoringen geformuleerd. Zie ook <https://stats.sovon.nl/pub/publicatie/18012>. En ja, je bent zelf ook een verstoringsbron als teller, helaas 😞. En als je last hebt van frequente verstoringen in je telgebieden, noteer ze dan ook goed volgens de bovenstaande weg: wij zijn de ogen en oren in het gebied en we noteren systematisch onze bevindingen. Dat is onze kracht!

Zoogdieren meetellen?

Zoogdieren zouden we graag weer willen meetellen. In eerdere versies van Avimap was dat ook mogelijk. We zeuren er vanuit de Wadvogelwurkgroep ook al weer jaren over. Maar dat helpt niet genoeg: SOVON en Zoogdierverseniging hebben het te druk met belangrijker zaken.... Dat is jammer, want de reeën, vossen en hazen waren makkelijk te noteren. Bovendien zijn hermelijn, wezel, steenmarter en zeehond wel gezien, maar niet doorgegeven. Het zou mooi zijn als Avimap toch ooit weer eens op dit onderdeel gaat worden aangepast.

Meinte Engelmoer (coördinatie) – bijgewerkte versie 16-2-2022, Luinjeberd